

De andras kalas

av Liliana Heker (ur *Karavan* 2012:4)

Så fort hon kom dit gick hon till köket för att se om apan var där. Det var den och det lugnade henne: hon hade inte alls blivit glad om mamman fått rätt. *Apor på ett födelsedagskalas?* hade hon sagt. *Men snälla! Du tror visst på allt man säger till dig.* Hon var arg, men det handlade inte om apan, tänkte flickan, utan kalaset.

- Jag vill inte att du går dit, hade hon sagt. Det är en fest för rika.
- De rika kommer också till himlen, sa flickan, som hade religionskunskap i skolan.
- Himlen hit och himlen dit, sa mamman. Det är helt enkelt så att fröken skulle vilja skita högre uppifrån än från rumpen.

Flickan tyckte inte alls om när mamman pratade på det där sättet: hon var nio år och en av de duktigaste eleverna i sin årskurs.

- Jag ska gå dit för jag är bjuden, sa hon. Och jag är bjuden eftersom Luciana är min kompis. Så det så.
- Jaså du, din kompis, sa mamman. Sedan tystnade hon.
- Hör på mig, Rosaura, sa hon efter en stund. Hon är inte din kompis. Vet du vem du är för dem? Du är hembiträdets dotter, inget annat.
Rosaura blinkade hetsigt: hon skulle inte börja gråta.
- Tyst, skrek hon. Du vet ingenting om kompisar.

Nästan varje eftermiddag gick hon hem till Luciana och de gjorde läxorna tillsammans medan hennes mamma städade där. De åt mellanmål i köket och berättade hemligheter för varandra. Rosaura tyckte väldigt mycket om allt som fanns i huset. Människorna tyckte hon också om.

- Jag ska gå dit för det kommer att bli världens underbaraste fest. Det har Luciana sagt. Det kommer en trollkarl och han ska ha med sig en apa och allt.

Mamman vände sig om för att granska henne och satte demonstrativt händerna i midjan.

- Apor på ett födelsedagskalas? sa hon. Men snälla! Du tror visst på allt man säger till dig.

Rosaura tog illa vid sig. Hon tyckte inte heller om att hennes mamma beskyllde folk för att ljuga bara för att de var rika. Rosaura ville också bli rik. Om hon flyttade till ett vackert palats en dag, skulle hennes mamma inte tycka om henne heller då? Hon kände sig väldigt ledsen. Det fanns inget hon hellre ville än att gå på kalaset.

- Jag dör om jag inte får gå, mumlade hon, utan att knappt röra läpparna.

Hon var inte säker på att mamman hade hört henne, men på kalasdagens morgon hade hon strukit hennes julklänning. Och på eftermiddagen, efter att ha tvättat

hennes hår, sköljde hon håret på henne med äppelcidervinäger så att det skulle glänsa fint. Innan hon gick tittade Rosaura sig i spegeln, med den vita klänningen och det glansiga håret, och kände sig väldigt fin.

Señora Inés verkade också lägga märke till det. Så fort hon kom in sa hon:

- Vad söt du är idag, Rosaura.

Hon viftade med det strukna kjoltyget och gick in på kalaset med bestämda steg. Hon hälsade på Luciana och frågade efter apan. Luciana gav henne en förtrolig blick och närmade sig hennes öra:

- Den är i köket, viskade hon. Men säg det inte till någon, det är hemligt.

Rosaura ville försäkra sig om att det var sant. Hon smög in i köket och såg den. Den satt och grubblade i sin bur. Den såg så rolig ut att hon stod kvar en lång stund och betraktade den, och sedan gick hon ifrån kalaset då och då för att titta på den. Det var bara hon som fick gå in i köket, señora Inés hade sagt det till henne: "Bara du, ingen annan, barnen är väldigt bråkiga, de kan ha sönder något." Rosaura hade inte sönder någonting. Det var inte ens svårt att bära in kannan med apelsindricka från köket till matsalen. Hon höll den mycket försiktigt och spillde inte ut en enda droppe. Innan dess hade señora Inés sagt: "Kan du verkligen bära den där stora kannan?" Klart hon kunde: hon var inte klen, som de andra. Som den där blonda flickan med rosett på huvudet. Så fort hon fick syn på Rosaura, sa hon:

- Och vem är du?
- Jag är Lucianas kompis.
- Nej, sa flickan med rosetten, du är inte Lucianas kompis för jag är hennes kusin och jag känner alla hennes kompisar. Och dig känner jag inte.
- Det bryr väl inte jag mig om, sa Rosaura, jag kommer hit varje eftermiddag med min mamma och vi gör läxorna ihop.
- Gör du och din mamma läxorna ihop? sa hon med rosetten och skrattade.
- Jag och Luciana gör läxorna ihop, sa Rosaura allvarligt.

Hon med rosetten ryckte på axlarna.

- Det är inte att vara kompisar, sa hon. Går ni i samma skola?
- Nej.
- Hur lärde du känna henne då? sa hon med rosetten och började tappa tålamodet.

Rosaura kom klart och tydligt ihåg sin mammas ord. Hon tog ett djupt andetag.

- Jag är dotter till en i personalen, sa hon.

Hennes mamma hade sagt det till henne: *Om någon frågar, säg att du är dotter till en i personalen.* Hon hade också sagt att hon skulle lägga till: *och det är jag stolt över.* Men Rosaura tänkte att hon aldrig i livet skulle säga något sådant.

- Vad då för personal? sa hon med rosetten. Säljer hon saker i en affär?
- Nej, sa Rosaura ilsket, min mamma säljer ingenting om du så gärna vill veta.

- Men på vilket sätt är hon då personal? sa hon med rosetten.

I det ögonblicket kom señora Inés och hyssjade åt dem. Hon frågade Rosaura om hon inte kunde hjälpa henne att servera korvarna, hon, som kände till huset mer än någon annan.

- Där ser du, sa Rosaura till flickan med rosetten, och sparkade till henne på vristen när ingen såg.

Förutom flickan med rosetten tyckte hon mycket om barnen. Den hon mest tyckte om var Luciana, med sin guldkrona, och sedan killarna. Rosaura var snabbast när de hoppade säck och när de lekte kull kunde ingen ta henne. När de delades upp i olika lag för bollekar skrek alla killarna och bad om att få med henne i sitt lag. Hon tänkte att hon aldrig hade varit så lycklig i hela sitt liv. Men det bästa var ännu kvar. Det bästa kom efter att Luciana hade blåst ut ljusen. Först tårtan: Señora Inés hade bett henne hjälpa till att servera tårtan och Rosaura tyckte att det var väldigt roligt eftersom alla barnen sträckte sig mot henne och skrek: "Ge mig, ge mig!" Rosaura kom att tänka på en saga om en drottning som kunde bestämma om hennes undersåtar skulle få leva eller dö. Hon hade alltid tyckt om det där med att bestämma på liv och död. Till Luciana och killarna gav hon de största bitarna, och hon med rosetten fick en sorgligt mager skiva.

Efter tårtan kom trollkarlen. Han var väldigt smal och hade en röd mantel. Och han var en riktig trollkarl. Han löste upp knutar på näsdukar bara genom att blåsa på dem och lossade ringar från varandra utan att de hade någon öppning. Han gissade rätt på vilka spelkort det var och apan var hans assistent. Trollkarlen var väldigt lustig: han kallade apan för sin partner. "Då så, partnern, vänd på ett kort", sa han. "Smit inte iväg, partnern, vi arbetar nu."

Det sista tricket var det allra mest spännande. En person skulle hålla i apan och trollkarlen skulle trolld bort den.

- Personen? skrek alla.
- Apan, skrek trollkarlen. Rosaura tyckte att det var världens roligaste kalas.

Trollkarlen valde ut en tjock pojke, men han blev rädd med en gång och tappade apan. Trollkarlen lyfte upp den försiktigt, han viskade något till den och apan nickade.

- Man ska inte vara så räddhågsen, min vän, sa trollkarlen till den tjocka pojken.
- Vad betyder räddhågsen? sa den tjocka pojken,

Trollkarlen såg sig omkring, som för att försäkra sig om att ingen spionerade.

- Att man är en fegis, sa han. Gå och sätt dig, min vän.

Sedan såg han dem i ansiktet, en efter en. Rosauras hjärta klappade.

- Du där, flickan med de vackra ögonen. Och alla såg att han pekade på henne.

Hon var inte rädd. Inte ens med apan i famnen, inte ens när trollkarlen trolld bort apan, eller mot slutet, när trollkarlen fick den röda manteln att bölja ovanför hennes huvud, när han sa de magiska orden ... vips var apan tillbaka och lade sig nöjt tillrätta i

hennes armar. Barnen applåderade livligt. Och innan Rosaura gick och satte sig igen sa trollkarlen:

- Tack så mycket, min grevinna.

Det tyckte hon så mycket om att det var det första hon berättade för sin mamma när hon kom för att hämta henne lite senare.

- Jag hjälpte trollkarlen och han sa: "Tack så mycket, min grevinna."

Det var lite märkligt, för fram till den stunden hade Rosaura tänkt att hon var arg på sin mamma. Hela tiden hade hon förberett sig på att säga: "Såg du att det inte var påhitt det där med apan." Men det gjorde hon inte, Hon var glad, så hon berättade det där med trollkarlen.

Mamman knackade henne i huvudet och sa:

- Vilken grevinna. Men det syntes på henne att hon också var glad.

Och nu stod de tillsammans i hallen för alldeles innan hade señora Inés sagt, med ett stort leende på läpparna: "Vänta ett ögonblick."

Då hade mamman sett orolig ut.

- Vad händer? frågade hon Rosaura.
- Inget, sa Rosaura, hon gick och hämtade presenterna till oss som ska gå.

Hon pekade på den tjocka pojken och en flicka med flätor, som också väntade i hallen med sina mammor. Hon förklarade för henne hur det fungerade med presenterna. Hon visste det för hon hade sett dem som gått hem tidigare. När det var en flicka som skulle gå gav señora Inés henne ett armband. När det var en pojke fick han en jojo. Rosaura tyckte mest om jojon för den blinkade, men det sa hon inte till sin mamma. Då skulle hon kanske säga: "Men då så, varför ber du inte om en jojo, din dumma unge?" Hennes mamma var sådan. Rosaura hade ingen lust att förklara, hon skämdes över att inte vara som de andra. Istället sa hon:

- Jag var bäst på kalaset.

Sedan sa hon inget mer för señora Inés hade just kommit tillbaka till hallen med en ljusblå och en rosa påse.

Först gick hon fram till den tjocka pojken, hon gav honom en jojo som hon tagit upp ur den ljusblå påsen, och den tjocka pojken gick med sin mamma. Sedan gick hon fram till flickan med flätorna, gav henne ett armband som hon tagit upp ur den rosa påsen, och hon med flätorna gick med sin mamma.

Sedan kom hon fram till henne och hennes mamma. Hon log brett och det tyckte Rosaura om. Señora Inés såg på henne, sedan såg hon på mamman och sa något som fick Rosaura att känna sig stolt. Hon sa:

- Vilken dotter ni har, Herminia.

Ett ögonblick trodde Rosaura att hon skulle få två presenter: armbandet och jojon. När señora Inés gjorde en ansats att ta fram något, började hon också sträcka fram armen. Men hon fullföljde inte rörelsen.

För señora Inés tog inte fram något ur den ljusblå påsen. Hon tog inte heller fram något ur den rosa påsen. Hon tog fram sin plånbok.

I hennes hand låg två sedlar.

- Det här har du verkligen gjort dig förtjänt av, sa hon och sträckte fram handen.

Tack för allt, kära du.

Nu hängde Rosauras armar stela, klistrade mot kroppen, och hon kände sin mammas hand tynga mot axeln. Instinktivt tryckte hon sig mot sin mammas kropp. Inget annat. Förutom blicken. Hennes kalla, spända blick in i señora Inés ansikte.

Señora Inés stod orörlig, med den utsträckta handen. Som om hon inte förmådde att ta tillbaka den. Som om minsta rörelse skulle kunna rubba den bräckliga balansen.